

Любов РУСИНКО-БОМБИК

РОЛЬ УКРАЇНСЬКИХ ЛІНГВІСТІВ-ЕМІГРАНТІВ ЧЕХОСЛОВАЧЧИННИ У ВИДАННІ «УКРАЇНСЬКОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (38) 2017

УДК 811.161.2 (09)(437)

Русинко-Бомбик Л. Роль українських лінгвістів-емігрантів Чехословаччини у виданні «Української загальної енциклопедії»; 10 стор.; кількість бібліографічних джерел – 7; мова – українська.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню першої української енциклопедії – «Української загальної енциклопедії». Основна увага авторки скерована на детальний аналіз внеску українських мовознавців-емігрантів Чехословаччини у підготовці «Української загальної енциклопедії», зокрема, С. Смаль-Стоцького, В. Сімовича, І. Панькевича та ін.

Ключові слова: лінгвістика, лексикографія, енциклопедія, Василь Сімович, мовна система, діалекти української мови, міжвоєнна Чехословаччина.

Міжвоєнна Чехословаччина стала, як відомо, провідним центром дослідження української мови [див. дет.: 4], однак доробок українських вчених-емігрантів ніким досі системно не вивчався. До числа недосліджених проблем належить також історія появи першої української енциклопедії та представлення в ній мовознавства як однієї з галузей знань. «Українську загальну енциклопедію» досі незаслужено обходять увагою дослідники історії української лексикографії [див.: 5]. Лише окремі аспекти історії появи цієї видатної праці стали об'єктом аналізу Л.Белєя [1] та В.Чикут [7].

Найбільшим здобутком українських мовознавців-лексикографів Чехословаччини міжвоєнної доби стала, без сумніву, перша українська енциклопедія – «Українська загальна енциклопедія» у трьох томах. Це визначна, хоча досі маловідома в Україні праця, була надрукована в Галичині протягом 1830-1934 років, проте її поява немислима без участі найавторитетніших інтелектуалів української діаспори в Чехословаччині – Д. Антоновича, Л.Білецького, В.Біднова, І.Боршака, Д. Дорошенка,

О.Доценко, О. Думін, З. Кузелі, Ф. Колесси, О. Лотоцький, І.Мазепи, Я.Пастернака, В.Січинського, В.Щербаківського, І.Панькевича, С.Смаль-Стоцького, С.Наріжного, П. Феденка, М.Кордуби, О.Шульгина та ін. Провідну з роль у підготовці УЗЕ відіграв видатний український мовознавець Василь Сімович. «Енциклопедія українознавства» дуже стримано оцінює його роль у підготовці цього видання: «В.Сімович бере участь у ред. «Укр.Заг.Енциклопедії» (ред.відділу «Україна») [ЕУ, Т.8.: с.2840], годі як В.Микитчук, ініціатор та фактичний керівник видання УЗЕ, характеризує діяльність вченого набагато ширше: «...мені вдалось упросити проф. Василя Сімовича, ректора Українського педагогічного інституту в Празі, щоб він став сенатором редакції «УЗЕ». Проф. Сімович прибув до Львова і відбув нараду з Володимиром Дорошенком, редактором мови «УЗЕ». Повернувшись до Праги, він організував групу співробітників-фахівців, яка складалася з наших подебрадських та пражських вчених. Бу-

ло їх разом 22 особи. Таким чином справа написання текстів для УЗЕ, зокрема, для україніки, що забрала половину третього тому, була врятована. Якщо мова про тексти, появу «УЗЕ» ми завдячуємо проф.В.Сімовичеві та дир. В.Дорошенкові» [З, с. 107]. Перебравши на себе керівництво редакцією УЗЕ, В.Сімович згуртував потужний авторський колектив, до складу якого увійшли найавторитетніші інтелектуали української діаспори не лише Чехословаччини, а й Польщі (І.Огієнко, І.Зілінський, А.Яковлів, Р.Смаль-Стоцький), Франції (І.Боршак), Німеччини (З.Кузеля).

Як справедливо зазначає проф. Л.Белєй, укладчі УЗЕ, спираючись на досвід аналогічних чеських, польських та німецьких проектів, підготували універсальну енциклопедію, означення «українська» в назві якої вказує не так на мову видання, як на україноцентризм його змісту. Україніка УЗЕ має виразне соборницьке спрямування, вона з належною повнотою репрезентує весь національний простір: від Кубані на південному сході аж до Татр на заході. Загалом УЗЕ містить близько 34 тис. статей. [1, с.45]. Це видання перше в історії України, яке подає вельми детально опрацьовані її персоналії, а також численні статті, присвячені культурі та визвольним змаганням. Кольорові карти й ілюстрації, численні фото, таблиці засвідчують високопрофесійний підхід до друку.

У структурі енциклопедії подано окремий розділ «Україна», який охоплює понад 320 сторінок. Лише перелік статей цієї частини, відредагованої професором Василем Сімовичем, засвідчує широту погляду на українознавство: антропогеографія й демографія, антропологічні прикмети українського народу, визвольні змагання, військо, гроші, географія фізична, геологія, демографія, друкарство, еміграція неполітична, еміграція політична, етнографія, жіночий рух, земельне питання, історіографія, історія, клімат, книгознавство, кооперація, корисні копалини, Кубань, мистецтво, мітологія, мова, музейництво, народне господарство, народні музичні інструменти, народна музика, науковий рух, освіта й культура, письменство, право, праісторія, преса, протестантсь-

кий рух, ростинність, сектантський рух, тваринність, театр (історія), українська філіятеція, усна словесність, УСРР (Наддніпрянина під владою більшовиків), фізична географія, фізичне виховання, фінанси України, церква, шкільництво [УЗЕ, 3, 1000].

Статті УЗЕ з мовознавчої проблематики підготували такі авторитетні вчені, як І.Зілинський, І.Огієнко, І.Панькевич, В.Сімович, С.Смаль-Стоцький. Так, В.Сімович підготував низку ґрунтовних енциклопедичних статей, зокрема «Україна: Мова (опис)» [УЗЕ, 3, 566-561], «Мова: граматичні досліді» [УЗЕ, 3, 572-579], «Мова: історія українського правопису» [УЗЕ, 3, 579-583], «Шкільництво: Буковина» [УЗЕ, 3, 875-878]. С.Смаль-Стоцький підготував ґрунтовну статтю, присвячену історії української мови [УЗЕ, 3, 564-571], а описи діалектів української мови - І.Зілинський та І.Панькевич, які проілюстровано «Картою українських говорів» [УЗЕ, 3, 561-565].

Усі мовознавчі статті УЗЕ відзначаються науковою новизною, яка цілком відповідала передовим досягненням європейської лінгвістики. Наприклад, В.Сімович, подаючи опис української мови, засвідчує глибоке розуміння мови як системи, запропоноване Ф. де Сосюром: він аналізує самотні явища української мови на її фонетичному, морфологічному, словотворчому, лексичному та синтаксичному рівнях. Ідеї Празького лінгвістичного гуртка позначилися на трактуванні «фонологічної» природи наголосу в українській мові: «Наголос в українській мові /.../ не викликає редукованих звуків, не міняє характеру голосних, різниці між наголошеними і ненаголошеними голосними мінімальні, але деякі ненаголошені зближуються один до одного, пор., ненаголошене *e* та *u*, *o* та *u* (мене - мене, голи - гули)» [УЗЕ, 3, 557]. Сімовичеві погляди на природу ненаголошених /*e*/, /*u*/, як зазначає П.Ковалів, докорінно відрізнялися від трактування цих фонем в українській мові, яке подавав інший визначний український фонолог - Олена Курило [2, с.25]. Глибину вивчення українських діалектів засвідчує детальна класифікація закарпатських говірок, запропонована І.Панькевичем: «1) спиські, 2) маковицькі або шарицькі (лемківські), 3) земплинсько-ужанські з впливом говорів лемківських, 4) березько-угоцькі, 5) верховинські ужанські, 6) верховинські березько-марамороські, 7) долішньо-марамороські, 8) перехідні сирітські, 9) гуцульські, 10) руцанські (від ріки Руськова), 11) деякі острови» [УЗЕ, 3, 564]. С.Смаль-Стоцький, узагальнюючи результати своїх досліджень історії української мови, усупереч панівній концепції східнослов'янської етномовної єдності акад. О.Шахматова, заявляє: «З тої першої, ще діалектичної доби, винесла укр. мова такі важніші свої ознаки, що вже тоді вирізняли її як діалект праслов. мови від інших таких діалектів у окрему діалектичну одиницю» [УЗЕ, 3, 567].

Разом з тим, не всі оригінальні погляди, висловлені авторами-лінгвістами УЗЕ, були верифіковані. Так, І.Зілинський, не погоджуючись із відомою

класифікацією наріч української мови К.Михальчука, запропонував власну: «На підставі відмінних рефлексів старих *o*, *e* в нових закритих складах і праслов. етаев позиції під наголосом і без наголосу, розпадається ціла укр. мовна територія на дві головні діалектичні групи або наріччя: а) північні (поліські) говори або північно-українське наріччя й б) південні говори або південно-українське наріччя [УЗЕ, 3, 561].

УЗЕ відзначається глибиною та докладністю опрацювання дуже широкого кола лінгвістичних понять та явищ. Пор.: *арабська мова* [УЗЕ, 1, 145], *арамейська мова* [УЗЕ, 1, 147], *асиміляція* [УЗЕ, 1, 174], *болгарська мова* [УЗЕ, 1, 362-363], *бретонська мова* [УЗЕ, 1, 396], *склад, складня* [УЗЕ, 3, 113], *вірменська мова і література* [УЗЕ, 1, 604], *вокабули* [УЗЕ, 1, 636], *Галицьке Євангеліє* [УЗЕ, 1, 706], *гієратичне письмо, гієрогліф, гієрографіка* [УЗЕ, 1, 775-776], *гіндуські мови* [УЗЕ, 1, 781-782], *глаголиця, глаголицькі пам'ятки* [УЗЕ, 1, 792], *голяндська мова* [УЗЕ, 1, 816], *гомонім* [УЗЕ, 1, 821], *граматика* [УЗЕ, 1, 8417], *грецизм* [УЗЕ, 1, 847], *грецька мова* [УЗЕ, 1, 852-853], *грецьке письмо* [УЗЕ, 1, 860], *гуцульська говірка* [УЗЕ, 1, 890], *гельська мова* [УЗЕ, 1, 919], *германські мови* [УЗЕ, 1, 939], *гльосарій* [УЗЕ, 1, 952], *давальний відмінок* [УЗЕ, 1, 991], *данська мова* [УЗЕ, 1, 1010], *дисиміляція* [УЗЕ, 1, 1084], *дієвідміна, дієйменник, дієприкметник, дієприслівник* [УЗЕ, 1, 1092], *діакритичні знаки, діалектологія* [УЗЕ, 1, 1102], *драгоманівка* [УЗЕ, 1, 1141], *екфонеза* [УЗЕ, 1, 1203], *еліптичне речення* [УЗЕ, 1, 2117], *елямська мова* [УЗЕ, 1, 1218], *еспанська мова* [УЗЕ, 1, 1245], *естонська мова* [УЗЕ, 1, 1249], *етіопська мова, етрусська мова* [УЗЕ, 1, 1253], *єврейська мова* [УЗЕ, 1, 1259-1260], *єгипетська мова* [УЗЕ, 1, 1261], *желехівка* [УЗЕ, 1, 1282], *жидівська абетка* [УЗЕ, 1, 1291], *жидівська мова* [УЗЕ, 1, 1293], *займенник* [УЗЕ, 2, 8-9], *звук, звучня* [УЗЕ, 2, 40], *ідіом, іжшця* [УЗЕ, 2, 87], *іллрійська мова* [УЗЕ, 2, 95], *іменник, імперфект* [УЗЕ, 2, 100], *індоєвропейські мови* [УЗЕ, 2, 112], *іранські мови* [УЗЕ, 2, 122-123], *ірландська мова* [УЗЕ, 2, 126], *ісландська мова* [УЗЕ, 2, 132], *італійська мова* [УЗЕ, 2, 136], *ір* [УЗЕ, 2, 144], *йотація* [УЗЕ, 2, 154], *кавказькі мови* [УЗЕ, 2, 160], *каталянська мова* [УЗЕ, 2, 224], *кельтські мови* [УЗЕ, 2, 241], *кирилиця, кирилицькі пам'ятки* [УЗЕ, 2, 256—257], *китайська мова* [УЗЕ, 2, 263], *клинове письмо* [УЗЕ, 2, 280], *конютація, конюктив* [УЗЕ, 2, 339], *коптійська мова* [УЗЕ, 2, 344], *кулішівка* [УЗЕ, 2, 413], *латинська мова, латинське письмо* [УЗЕ, 2, 440-441], *латиська мова* [УЗЕ, 2, 442], *лексикографія, лексикологія, лексикон, лексичний* [УЗЕ, 2, 463], *лехітські мови* [УЗЕ, 2, 471], *слов'яно-руська мова, слов'яно-сербська мова* [УЗЕ, 3, 128], *слов'янські мови* [УЗЕ, 3, 130], *литовська мова, Литовський Статут* [УЗЕ, 2, 481], *лікійська мова* [УЗЕ, 2, 492], *лужицькі мови* [УЗЕ, 2, 521], *ляпонська мова* [УЗЕ, 2, 560], *мадярська мова* [УЗЕ, 2, 593], *македонська мова* [УЗЕ, 2, 603], *максимовичівка* [УЗЕ, 2, 609], *малайзійсько-полінезійські мови* [УЗЕ, 2, 615], *Марійське Євангеліє* [УЗЕ, 2, 634],

мова, мовознавство [УЗЕ, 2, 742-743], моносиляба, монофтонгізація [УЗЕ, 2, 760], м'ягчення [УЗЕ, 2, 792], назвук, називний відмінок [УЗЕ, 2, 799], німецька мова [УЗЕ, 2, 849], новогрецька мова [УЗЕ, 2, 872], норвезька мова [УЗЕ, 2, 879-880], ономастика, ономато-нея [УЗЕ, 2, 930], орієнталістика, орієнтальні мови [УЗЕ, 2, 939], ортографія, ортоепія, орудний відмінок [УЗЕ, 2, 943], осетинська мова [УЗЕ, 2, 946], пайорик [УЗЕ, 2, 967], палеографія [УЗЕ, 2, 969], палімпсест [УЗЕ, 2, 971], пасив [УЗЕ, 2, 998], перезвук [УЗЕ, 2, 1016], Пересопницьке Євангеліє [УЗЕ, 2, 1018], перська мова [УЗЕ, 2, 1029], полабська мова [УЗЕ, 2, 1092], польська мова [УЗЕ, 2, 1 105], португальська мова [УЗЕ, 2, 1 122], праслов'янська мова [УЗЕ, 2, 1136], предикат, предмет [УЗЕ, 2, 1 138], приїменники, прикладка, прикметник [УЗЕ, 2, 1144], прислівник, прислівниковий додаток, присудок [УЗЕ, 2, 1147], провансальська мова [УЗЕ, 2, 1150], пунктуація, туризм, турист [УЗЕ, 2, 1175], редуплікація [УЗЕ, 2, 1209], речення [УЗЕ, 2, 1225], романські мови [УЗЕ, 2, 1270], російська мова [УЗЕ, 2, 1274], румунська мова [УЗЕ, 2, 1299-1300], старослов'янська мова [УЗЕ, 3, 185-186], Супрасльський рукопис [УЗЕ, 3, 224], фінська мова [УЗЕ, 3, 1056], фонема, фонольоґія [УЗЕ, 3, 1065], французька мова [УЗЕ, 3, 1083], фризійська мова [УЗЕ, 3, 1091], хамітські мови [УЗЕ, 3, 1100], церковнослов'янська мова [УЗЕ, 3, 1 146], частини мови [УЗЕ, 3, 1 164], чеська мова [УЗЕ, 3, 1 178-1 179], шведська мова [УЗЕ, 3, 1211], японська мова [УЗЕ, 3, 1282], яфетичні мови [УЗЕ, 3, 1289] тощо.

Окрім лінгвістичних понять та мовних явищ української мови, УЗЕ подає цілу низку персоналій лінгвістів - Адальберґ Самуель [УЗЕ, 1,36], Альварес Емануїл [УЗЕ, 1, 77], Беліч Олександр [УЗЕ, 1, 274], Благослав Ян [УЗЕ, 1, 338], Бодуен де Куртене Ян [УЗЕ, 1, 353], Броч Олаф [УЗЕ, 1, 402], Буділович Антін [УЗЕ, 1, 410], Вайґанд Густав [УЗЕ, 1, 441], Ван Війк Ніколас [УЗЕ, 1, 457], Голоскевич Григорій [УЗЕ, 1,812], Грунський Микола [УЗЕ, 1, 876-877], Гумбольд Вільгельм [УЗЕ, 1, 883], Деліч Фрідріх [УЗЕ, 1, 1035], Дем'ячук Василь [УЗЕ, 1, 1041], Добровський Йосиф [УЗЕ, 1, 1115], Дурново Николай [УЗЕ, 1, 1170], Желєхівський Євген [УЗЕ, 1, 1282], Житецький Павло [УЗЕ, 1, 1296], Іречек Йосеф [УЗЕ, 2, 146], Калужнянський Омелян [УЗЕ, 2, 173], Караджіч Вук [УЗЕ, 2, 199], Копітар Єрней Вартоломей [УЗЕ, 2, 343], Костельних Гавриїл [УЗЕ, 2, 364], Кримський Агатаґел [УЗЕ, 2, 390-391], Кульбакін Степан [УЗЕ, 2, 414], Лавровський Петро [УЗЕ, 2, 433], Лер-Сплавінський Тадеуш [УЗЕ, 2, 469], Лозинський Йосип [УЗЕ, 2, 513], Макарушка Остап [УЗЕ, 2, 602-603], Меє Антуан [УЗЕ, 671], Михальчук Кость [УЗЕ, 2, 711-712], Мікколя Іоозеппі Юліус, Міксльосіч Фран [УЗЕ, 2, 717], Нахтіаль Райко [УЗЕ, 2, 815], Німчинов Кость [УЗЕ, 2, 858], Огієнко Іван, Огоновський Омелян [УЗЕ, 2, 899], Октоїх віденський [УЗЕ, 2, 914], Осадія Михайло [УЗЕ, 2, 945], Павловський Олександр [УЗЕ, 2, 964], Пастрнек Франтішек [УЗЕ, 2, 1001], Потєбня Олександр [УЗЕ, 2, 1126], Розвадовський Ян Міхал [УЗЕ, 2,

1261], Рудніцький Миколай [УЗЕ, 2, 1295], Синявський Олекса [УЗЕ, 3, 86], Смаль-Стоцький Роман, Смаль-Стоцький Степан [УЗЕ, 3, 132], Смотрицький Мелетій [УЗЕ, 3, 135], Срезневський Ізмаїл [УЗЕ, 3, 1 106], Црнчич Іван [УЗЕ, 1157], Чопей Ласло [УЗЕ, 3, 1190], Шахматов Олексій [УЗЕ, 3, 1206], Штур Людевіт [УЗЕ, 3, 1244], Шулік Богослав, Шумавський Роберт [УЗЕ, 3, 1246], Шухарт Гуро [УЗЕ, 3, 1248], Ягіч Ватрослав [УЗЕ, 3, 1268], Якобсон Роман [УЗЕ, 3, 1272] та ін.

Неабияку лексикографічну та загальнокультурну вартість має «І.Додаток до Української загальної енциклопедії - «Чужомовні звороти». Цей додаток є чи не першою в історії української лексикографії збіркою чужомовних зворотів, а також окремих слів та аббревіатур - латинських, грецьких, французьких, німецьких, італійських, англійських, - які можуть вживатися в українському тексті як цитати.

Реєстр цього додатка, за нашими підрахунками, складає 386 одиниць, серед яких переважають латинські крилаті вирази на зразок *ab ovo*, (лат.) від яйця: від початку [УЗЕ, 3, 1395], *historia est magistravitae*, (лат.) історія вчителька життя; *homosuntet nihil?umaniamedalienumest*, (лат.) я людина, і ніщо людське мені не чуже (не байдуже) [УЗЕ, 3, 1399], *nihil?ovisubsole*, (лат.) нема нічого нового під Сонцем; все це вже було [УЗЕ, 3, 1402], *repetitioest mater studiorum*, (лат.) повторювання мати наук: учимося, повторюючи [УЗЕ, 3, 1405], *venu vidi, viel*, (лат.) прийшов, побачив, переїг (слова Цезаря); *verbavolant, scripta manant*, (лат.) слова втікають (забуваються), написане залишається [УЗЕ, 3, 1408] та ін.

У словниковій статті, коли йдеться про англійські, французькі, італійські словосполуки, засобами транслітерації подано їх вимову: *lastmonleast* (англ.) чит. ляст нот ліст; останній, але не найгірший; *lasciateognisperanzavoich'entrante*, (іт.) чит. ляшяту оні сперанца вой к'уртрате; покиньте всю надію ви, що сюди входите; напис над воротами пекла в «Божественній комедії» Данта; повна безнадія [УЗЕ, 3, 1400], *s'il vous plait*, (фр.) чит. сіль ву пле; коли вам подобеться; будь ласка [УЗЕ, 3, 1406]. Незвичне для енциклопедичних видань залучення до словникової статті транслітерованих та транскрибованих відповідників чужомовних зворотів зумовлено, очевидно, тим, що укладачі цього словничка орієнтувалися на широке коло читачів, з-поміж яких далеко не всі володіють кількома чужими мовами.

УЗЕ має важливу прикладну роль: на сторінках цього видання представлено численні чужомовні слова, основні терміни різних галузей науки, а також апробовано основні принципи відтворення чужомовних власних назв, зокрема антропонімів та топонімів, засобами української мови, значна їх кількість на сторінках УЗЕ вперше вжита в українському тексті. Неабияку цінність має також і «ІІІ.Додаток» - «Показчик чужомовних назв», який, нашими підрахунками, містить 1322 чужомовні власні назви в оригінальній орфографії мови-джерела та їх україномовні відповідники. Показчик складають власні назви, які

не увійшли до основного реєстру енциклопедії. Наприклад: *Aakjoer- Ок 'ер, Alais-Але, Biscegile- Бішеліс, Buffalo- Бефало*, [УЗЕ, 3, 1410], *Chablis- Шаблі, Dai I Eigeann Дойль Айріан, Descartes - Декарт*[УЗЕ, 3, 1412], *Jabalpur- Джабальпур, Jacquard- Жакар, Jerezde la Frontera - Херес де ля Фронтера* [УЗЕ,3, 1416], *Quai dOrsay- Ке д'Орсе, Rotherham- Ромпергем, Szolnok- Сольнок* [УЗЕ, 3, 1420], *Vergniaud- Верньйо, WollStreet- Волстрит, Zaragoza- Сапароса* [УЗЕ, 3, 1422] тощо. При відтворенні чужомовних назв засобами української мови укладачі УЗЕ вдавалися до практичної транскрипції, а на письмі їх передавали за правилами «Українського правопису» [6], у підготовці та ухваленні якого безпосередню участь брав головний редактор - В.Сімович. Така практика мала надзвичайно важливе значення, бо утверджувала єдині правописні норми української

літературної мови на всіх українських етнічних територіях, розділених між чотирма державами – СРСР, Польщею, Чехословаччиною та Румунією, а також для української еміграції в країнах Європи та Південної і Північної Америки.

Як слушно зауважує Л.Белей, своєю появою УЗЕ засвідчила нездолану силу ентузіазму подвижників української культури, які невеличким колективом усупереч обставинам успішно реалізували амбіційний проект. УЗЕ стала своєрідною навчальною лабораторією, де здобули необхідний досвід автори та редактори майбутніх універсальних видань, зокрема незавершеної Української сільськогосподарської енциклопедії та капітальної повоєнної Енциклопедії українознавства. Важко переоцінити роль тритомника в розвитку термінології, розробці та апробації принципів передачі чужомовних власних назв [1, с.46].

Скорочення назв джерел

ЕУ – Енциклопедія Українознавства. В 13 т. / Гол. ред. В. Кубійович.-Париж; Нью-Йорк: Молоде Життя, 1949-1989. – 4016 с.

УЗЕ – Українська загальна енциклопедія. Книга знання в 3-х томах /Гол. ред. І.Раковський. – Львів-Станіславів-Коломия: Видання кооперативи «Рідна школа», 1930-1934.

Література

1. Белей Л. «Книга, що в ній все є»: історія першої української енциклопедії // Український тиждень.- №51. – 2014. – С.44-46.
2. Ковалів П. Василь Сімович.-Вінніпег: Просвіта, 1953. – 39 с.
3. Микитчук В. Як виникла «УЗЕ»//Сучасність. – №4. – 1961. – С. 101-108.
4. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. – Частина перша, Прага, 1942. – 609 с.
5. Українська мова. Енциклопедія.-К.: В-во «Українська енциклопедія імені М.П.Бажана», 2007. – 852 с.
6. Український правопис. Видання перше,- Х.: Держ.в-во України, 1929.-148 с.
7. Чикут В.Й. Про наукову співпрацю Івана Панькевича з редакцією «Української загальної енциклопедії»//Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Збірник наукових праць, – Вип. 10. –Ужгород, 2006. – С.189-198.

Любовь Русинко-Бомбик

РОЛЬ УКРАИНСКИХ ЛИНГВИСТОВ- ЭМИГРАНТОВ ЧЕХОСЛОВАКИИ В ИЗДАНИИ «УКРАИНСКОЙ ОБЩЕЙ ЭНЦИКЛОПЕДИИ»

Аннотация. Статья посвящена изучению первой украинской энциклопедии – «Украинской общей энциклопедии». Особое внимание автора направлено на детальный анализ украинских языковедов-эмигрантов Чехословакии в подготовке «Украинской общей энциклопедии», в частности, С. Смал-Стоцкого, В. Симовича, И. Панькевича и других.

Ключевые слова: лингвистика, лексикография, энциклопедия, В. Симович, языковая система, диалекты украинского языка, межвоенная Чехословакия.

Lubov Rusynko- Bombyk

THE ROLE OF UKRAINIAN LINGUISTS IMMIGRANTS IN CZECHOSLOVAKIA IN THE PUBLICATION OF "UKRAINIAN GENERAL ENCYCLOPEDIA"

Annotation . The article is devoted to the first Ukrainian encyclopedia – "Ukrainian General Encyclopedia". The main author's attention is focused on a detailed analysis of the contribution of Ukrainian linguists immigrants of Czechoslovakia in the preparation of "Ukrainian General Encyclopedia", in particular S. Smal-Stotsky, V. Simovich, I. Pankevich, etc.

Keywords: linguistics, lexicography, encyclopedia, Vasyl Simovich, language system, dialects of Ukrainian language, interwar Czechoslovakia.

Стаття надійшла до редакції 7.09.2017 р.

Любов Михайлівна Русинко-Бомбик – провідний спеціаліст деканату філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ», здобувач кафедри української мови ДВНЗ «УжНУ».